Tokalaşmak Sevgiyi Artırır Hadîsinin Tahrîci

Tokalaşmak Sevgiyi Artırır

(تُصَافِحُ تَزِيدُ فِي الْمَوَدَّةِ)

Hadîsinin Tahrîci

Nâdir b. Vehbî en-Nâtur

Bu hadîsi Ebû Sa'îd el-Vâiz Abdulmelik b. Ebî 'Usmân el-Harkûşî, el-Bişâreti ve'n-Nizâre -ki bu kitap yanlışlıkla Tefsîru'l-Ahlâm olarak isimlendirilir ve İbn Sîrîn'e nisbet edilir.- (s: 408)'de Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e merfû bir rivâyet olarak zikretmiştir. Hâlbuki Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den merfû olarak sahîh değildir.

Bu söz, el-Hasen el-Basrî rahimehullah'ın kelâmı olarak sâbittir. İbn Ebî'd-Dunyâ, el-İhvân (no: 120)'de ve el-Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd (6/358)'de el-Fudayl b. 'Iyâd yoluyla; Abbâs ed-Dûrî, Târîhu İbni Ma'în (3/339 no: 1639)'da Mekkî b. İbrâhîm ve Ravh b. Ubâde yoluyla; Ebu'ş-Şeyh el-Esbehânî, Tabakâtu'l-Muhaddisîn bi-Esbehân (3/507)'de; Suneyd b. Dâvûd da -et-Temhîd (21/16)'da olduğu üzere- Hammâd b. Zeyd yoluyla; bunların tümü, Hişâm b. Hassân'dan, o da el-Hasen'den şöyle dediğini tahrîc etmişlerdir: "Tokalaşmak sevgiyi artırır."

Derim ki: Bu sahîh bir isnâddır. Ricâli sikâdır. Birisi, "Hişâm b. Hassân'ın Hasen'den hadîs rivâyeti hakkında ileri geri konuşulmuştur. Çünkü o, o vakit küçüktü ve Hasen'den irsâl ile naklediyordu." derse, deriz ki: İmâm ez-Zehebî bunu Siyer (6/357)'de ve el-Mîzân (4/296-297)'de şu sözleriyle reddetmiştir: "Böyle olduğu tartışılır! Bilakis o, büyüktü. Aynı şekilde Nuaym b. Hammâd da, Sufyân b. 'Uyeyne'den şöyle dediğini gelmiştir: Hişâm, el-Hasen'in hadîslerini en iyi bilen kişiydi. En doğrusu budur. Saîd b. Âmir ed-Dube'î der ki: Hişâm'ı şöyle derken işittim: el-Hsen'e on sene komşuluk yaptım." İmâm Ahmed'den ve Ebû Nuaym el-Esbehânî'den de Saîd ed-Dube'î'nin sözüne benzer sözler gelmiştir. Sözlerinin ayrıntıları için Mu'cemu Men Rumiye bi't-Tedlîs kitabımızda Hişâm b. Hassân'ın tercemesi bölümüne bakınız. İmâmlardan bir çok kişi, meselâ Buhârî, Müslim, Tirmizî, İbn Huzeyme, İbn Hibbân ve başkaları Hişâm'ın el-Hasen'den rivâyetini tashîh etmişlerdir.